

Ljiljana Stančić, *Lingvistička terminologija u Bosni i Hercegovini u vrijeme austrougarske uprave*, Institut za jezik, Radovi XII, Sarajevo, 1986.

Pojava knjige Ljiljane Stančić značajna je, u prvom redu, po tome što su u njoj uz razradu naznačene problematike pokrenuta i teorijska pitanja terminologije kao segmenta lingvistike. Autorka je u svom radu odbrala sociolingvistički pristup, s obzirom da je u datom slučaju tematika situirana u dijahroni kontekst pa je prezentiranje istorijske situacije nezaobilazno, jer je ona bila relevantna za realizaciju (uključujući selekciju, implementaciju i akceptuaciju) proučavanog terminosistema. S obzirom da lingvistička terminologija kao specifični leksički mikrosistem potпадa pod djelatnost jezičkog planiranja i jezičke politike, autorka je dala i svoje viđenje toga problema.

U poglavlju o jezičkoj politici i nominaciji jezika pored vrlo iscrpnog, detaljnog uvida u zbivanja oko jezika u vrijeme austrougarske uprave, dat je još jedan prilog o općoj problematici terminologije, i to o relevantnim odlikama termina kao jezičkog znaka, gdje je autorka na temelju studiozne proučavanja literature izložila svoje originalno shvatanje osnovnog pojma oblasti terminologije. Na taj je način data zaokružena cjelina svih relevantnih elemenata koji su postulirali tehniku i metodologiju izučavanja date problematike, s jedne strane, a s druge, pružene su sve neophodne informacije koje situiraju ovu materiju u sasvim konkretniziran istorijski kontekst.

Ključna karika u jezičkoj politici za ovaj segment izučavanja je po duhvat austrougarske administracije nominiran kao »ujednačavanje tehničkih izraza u nastavi gramatike srpskohrvatskog jezika«, koji je rezultirao, zahvaljujući domaćim jezičkim stručnjacima koji su angažirani za ovaj posao, vrlo prihvatljivom selekcijom termina, kojoj je cilj sređivanje terminološke stihnosti u ovoj oblasti. Pošto je selekcija odabranih termina prezentirana u *Gramatici* N. Simića, ovaj je izvor uzet kao osnovni fond termina, koji će u daljim istraživanjima Lj. Stančić predstavljati centralnu tačku, prema kojoj će biti odmjeravane sve terminološke realizacije što ulaze u optiku preduzetih istraživanja.

Najveći dio knjige obuhvata obradu lingvističke terminologije prema semantičkim poljima termina. Autorka je pri tom pored razmatranja termina iz već navedene, manje-više zvanične selekcije, kako je odražena u Simićevoj *Gramatici*, poštujući kompleksnost specifične bosansko-hercegovačke situacije, obradila ne samo raniju upotrebu termina, odnosno odgovarajućih etiketa u zvaničnim školskim gramatikama austrougarske uprave nego je razmotrlila i terminološke realizacije u konfesionalnom školstvu,

koje se u skladu sa svojom nacionalnom orientacijom koristilo u najvećoj mjeri udžbenicima sa strane.

Na temelju iscrpnog proučavanja pristupačne arhivske građe, kao i literature o tom vremenu, bilo je moguće sastaviti spisak udžbenika iz Srbije i Hrvatske koji su bili u upotrebi na ovom području. Osim toga, autorka je izvršila ekscerpciju građe iz dviju starih gramatika franjevačkih pisaca (Lovre Sitovića i Tome Babića) i time dala vrlo značajan doprinos i proučavanju literarnog jezika ovog tla. Prezentaciju cjelokupne građe autorka je dala u tabelama koje su jednoobrazno sistematizirane tako da ključni termin predstavlja Simićeva implementacija termina iz njegove *Gramatike*, praćena podacima o terminima iste nocije iz ranije realizacije u Bosni i Hercegovini. Pošto je, međutim, pominjana selekcija izvršena relativno kasno (pred I svjetski rat), podaci o akceptuaciji selekcioniranih termina mogli su biti dati samo na relativno malom fondu izvora, ali su ipak svi pendantno notirani.

Poseban odsjek tabela čine informacije o dijahroniji, gdje su posebno izdvojeni i notirani jedino termini ili etikete iz Bosne i Hercegovine (iz već pomenutih gramatika), dok je prezentiranje ranijih termina sa šireg područja stavljeno pod zajednički nazivnik: terminološka tradicija i zajednička terminologija. Međutim, ukoliko su postojali podaci, autorka je pedantno zabilježila provenijenciju svakog zabilježenog termina, notirajući sve autore koji su upotrebjavali isti terminološki znak. Čini se, međutim, da je autorka ovdje propustila izvjesno preciziranje time što je izbjegla da odvoji tzv. zajedničku terminologiju od terminološke tradicije, a takvo bi odvajanje pridonijelo jasnoći sagledavanja dijahrone komponente lingvističke terminologije ne samo u Bosni i Hercegovini.

Međutim, rad bi, svakako, bio nepotpun da uz tabele nisu dani i odgovarajući komentari, koji su prezentirani kao posebni tekst što slijedi iza svakog skupa tabela jednog semantičkog mikrosistema. Ovakva organizacija knjige doprinijela je ne samo boljoj preglednosti podataka nego je, upravo zbog opširnih komentara, razlučila negativne od pozitivnih komponenti jezičkog planiranja i jezičke politike i pomogla da se bolje uoče tadašnji suodnosi tradicionalnih (bosanskohercegovačkih i ostalih) terminoloških znakova sa stanjem ovog mikrosistema u vrijeme standardizacije srpskohrvatskog jezika, uzimajući u obzir i poličentričnost u njegovom razvoju, te opću, relativnu difuznu terminološku situaciju u Bosni i Hercegovini prije pokušaja zvanične intervencije u ovoj oblasti jezika. Nesumnjiva je zasluga autorke da je uz prezentiranje i komentiranje građe davala za svaki segment i svoju ocjenu funkcionalnosti, sistemnosti i lingvističke adekvatnosti selekcionirane elaboracije termina, ulazeći ponekad i u detaljnije analize i ostalih značajnijih termina ili etiketa koji su akceptuirani na bosanskohercegovačkom tlu, bilo u interkonfesionalnoj ili konfesionalnoj školskoj praksi.

Pregnantan zaključak, koji je autorka sažela na svega sedam stranica, ne sadrži uobičajenu rekapitulaciju nego je odista sažeо konačne decidezne zaključke o tretiranoj materiji iz svih aspekata s kojih ju je autorka pos-

matrala. Elaborirana selekcionirana lingvistička terminologija ocijenjena je pozitivno, osim u segmentu dijalektologije, a takođe su uočena pojedina optimalna rješenja. Uz to, nije od manje važnosti ni konstatacija da na tlu Bosne i Hercegovine nije stvorena neka posebna, samosvojna gramatička terminosistema, ni ranije ni u toku elaboriranja zvanične gramatičke terminologije, nego je vršen vrlo dobro promišljen selektivan izbor iz fonda termina koji su u to vrijeme, a i ranije funkcionali u ostala dva centra jezičke standardizacije, u Hrvatskoj i Srbiji. Pozitivna ocjena većine selekcioniranih termina po autoričinom obrazloženju omogućena je, u prvom redu, zahvaljujući visokom nivou lingvističkog obrazovanja bosanskohercegovačkih stručnjaka u oblasti srpskohrvatske gramatike, čija je upućenost u problematiku i dobra lingvistička načitanost bila presudna za optimalna rješenja.

Knjiga je tehnički vrlo korektno urađena, a autorki se mora priznati velika akribija, konciznost i izvrstan stil. Samo djelo nam, uz to, pruža ne samo vrlo iscrpne informacije o stanju i razvoju lingvističke terminologije u Bosni i Hercegovini u određenom istorijskom periodu, koji je utoliko važniji što se uklapa u opće standardizacione tokove s kraja XIX i početka XX v., nego otvara, a do izvjesne mjeru i rješava neke od ključnih teoretskih pitanja u oblasti terminologije, pa u tom smislu ova knjiga predstavlja nezaobilaznu lektiru i za one lingviste koji se ne bave problematikom naznačenom u njenom naslovu.

Herta Kuna

Милош Окука, *У Вуково доба*, »Веселин Маслеша«, Библиотека Посебна издања, Сарајево, 1987.

У поводу обиљежавања 200-годишњице рођења Вука Стефановића Карадића изишла је у издању »Веселина Маслеше« из Сарајева књига дра Милоша Окуке *У Вуково доба*, с поднасловом: Књижевно-језички изрази у Босни и Херцеговини у раздобљу од 1800. до 1878. године, што је управо њена основна проблематика. Књига о којој је овдје ријеч несумњиво је вриједан прилог науци јер на изјевестан начин приказује нашу културну, књижевну и језичку баштину и попуњава видну празнину у нашој лингвистици. Наиме, аутор књиге Милош Окука ухватио се у коштац са проблематиком која је у неким сегментима у босанскохерцеговачкој лингвистици остала тако рећи по страни. Ријеч је о тзв. »ваљској« историји књижевног језика у Босни и Херцеговини у XIX столећу, која поред културноисторијског и национальног значаја стоји у тијесној вези и са обликовањем данашњег стандарднојезичког израза у овој социокултурној средини.

Аутор Милош Окука покушао је да у овој књизи дâ културноисторијски преглед развоја књижевног језика у Босни и Херцеговини